

İKİNCİ DİL EDİNİMİ SÜRECİNDE ÇİZGİ FİLMLERİN ROLÜ: ELEŞTİREL BİR BAKIŞ

ARAŞTIRMA MAKALESİ

Mehmet Ali BAHAR¹, Dilek PEÇENEK²

1 Dr. Öğr. Üyesi, Yozgat Bozok Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı, mehmetali.bahar@bozok.edu.tr, ORCID ID: 0000-0003-4193-4515.

2 Prof. Dr., Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Dilbilim Bölümü Uygulamalı Dilbilim Ana Bilim Dalı, pecenek@ankara.edu.tr, ORCID ID: 0000-0002-4392-8947.

Geliş Tarihi: 05.10.2018 Kabul Tarihi: 31.05.2019

Öz: Çizgi filmler, ikinci dil edinimi açısından alanyazında birçok katkısından söz edilen araçlardır. Fakat bu katkı dile getirilirken uygulama veya gözleme dayalı araştırmaların verilerinden değil, çoğunlukla genel gözlem ve varsayımlardan hareket edildiği görülmektedir. Oysa bu türden araştırmaların verilerinin karşılaştırmalı olarak değerlendirilmesi ile bu konuda daha geçerli ve kapsamlı bir yargıya ulaşılabılır. Bu düşünceden hareketle gerçekleştirilen bu çalışmada; çizgi filmlerin ikinci dil gelişimine olan etkisini uygulama veya gözleme dayalı bir biçimde irdeleyen araştırmaların amaç, yöntem, bulgu ve sonuçlarını bütüncül, karşılaştırmalı ve eleştirel bir bakışla gözden geçirerek alan uzmanlarına konuyla ilgili kapsamlı bir değerlendirme sunmak amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda ulaşılan araştırmalar içerik çözümlemesine başvurularak incelenmiştir. İçerik çözümlemesinde QSR NVivo 10 programından yararlanılmıştır. Çalışmanın bulgularına göre çizgi filmlerin ikinci dil gelişimine etkisinin incelendiği araştırmaların sayısının sınırlı olduğu saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: ikinci dil edinimi, çizgi film, içerik çözümlemesi.

THE ROLE OF CARTOONS IN THE SECOND LANGUAGE ACQUISITION PROCESS: A CRITICAL VIEW

Abstract:

In terms of second language acquisition, cartoons are one of the tools in which many contributions are mentioned in the literature. But, when this contribution is expressed, it is seen that general observations and assumptions are taken not by the data of the application-based or observational studies. However, with a comparative evaluation of the data obtained in this type of research, a more valid and comprehensive judgment can be reached. Based on this idea, the aim of this study was to provide a comprehensive assessment of the subject to the field experts by reviewing the aims, methods, findings and results of the application or observational studies that examined the effects of cartoons on second language development with a holistic, comparative and critical perspective. For this purpose, the studies that we were able to access are examined by content analysis method. QSR NVivo 10 program was used for this content analysis. According to the findings of the study, it was found that the number of studies investigating the effects of cartoons on second language development was limited number.

Keywords: second language acquisition, cartoon, content analysis.

GİRİŞ

Çocukluk, bebeklik ile ergenlik arasındaki fiziksel, bilişsel, duygusal ve toplumsal gelişim dönemidir. Bu dönem aynı zamanda çocuğun dil dizgesini özümlediği, bu dizgenin kullanımında belirli yetkinlikler kazandığı dil edinim sürecini de içine alır. Okul öncesi dönemde (0-6 yaş), olağan koşullarda bütün çocuklar doğal, birbirine benzer, evrensel bir biçimde ve belirli aşamaları izleyerek dillerini edinirler. Erken çocukluk döneminde çocuklar, birinci dillerinin temel yapılarını kavrar ve bu yapıların kullanımında önemli bir gelişim gösterirler. Öyle ki bu dönemde dil kullanımları yetişkin ana dili konuşur düzeyine yaklaşır. Çocukların sözdizimsel, anlambilimsel ve edibilimsel alanlarda bu düzeye tam olarak ulaşmaları ise ancak okul çağı döneminin tamamlanmasıyla olanaklı duruma gelir. Okul çağı döneminde öğrenilen okuryazarlık becerisi çocuklara yeni ve daha karmaşık dil biçimlerinin kazanılmasında, söz varlığına eklenen öğeleri kaydetmede ve kullanmada çoklu girdi ve etkin bir araç sunar (Pinter, 2011).

Dünya nüfusunun yaklaşık yarısı artık birden fazla dil konuşabilmektedir (Park Badzakova-Trajkov ve Waldie, 2012). Üstelik bu kişilerin önemli bir bölümü, ikinci dili çocukluk döneminde öğrenmektedir. Dil edinimi sürecinde çocuğun bulunduğu ortamda birden fazla dille karşılaşması durumunda ise iki dil edinimi söz konusudur. Çocuğun doğduğu andan başlayarak veya en azından bir yaşını doldurmadan önce, iki ya da ikiden çok dili aynı anda edinmesi durumu “*eşzamanlı ikidillilik*” olarak adlandırılmaktadır. Çocuk ikinci dili üç yaşından sonra edinmeye başladığında ise “çocuk ikinci dil edinimi”nden söz edilmektedir. Paradis (2007)’e göre ikinci dilin öğrencisi konumunda olan çocuk ile ikidilli çocuk aynı öğrenici grubunu işaretlememektedir; çocuk ikinci dil edinimi ile ikidilli çocuk arasında ayırım yapılmalıdır. Çünkü çocuk ikinci dil ediniminde yaklaşık yedi yaşından sonra yetişkin ikinci dil edinimine benzer bir görünüm ortaya çıkar. Yedi yaşından sonra dil ediniminde sesbilimsel, biçimsöz-dizimsel ve kullanımbilimsel bileşenlerde çeşitli değişimler yaşanır. Sözelimi yedi yaşından sonra dilde aksan özellikleri belirgin biçimde kendini duyumsatmaya başlar (Nicholas ve Lightbown, 2008, Akt. Peçenek, 2013). Nitekim beyinbilim araştırmalarında da ikinci dili edinme yaşının ana dili ve ikinci dili anlamlandırma ve üretmede birtakım farklılıklara yol açtığı doğrulanmaktadır (Nichols, Joanisse, 2016; Klein, Mok, Chen, ve Watkins, 2013; Park vd., 2012; Luk, Bialystok, Craik ve Grady, 2011; Perani ve Abutalebi 2005).

Çocuk ikinci dil ediniminde farklı bağlamlar ve bununla ilgili olarak da farklı dil yetkinlikleri söz konusudur. Çocukların yaşam alanlarında var olan ikinci dili yoğun bir biçimde deneyimledikleri durumlarda ana dili konusunu yetkinliğinde sesletim ve dilbilgisi kazanımına daha yakın oldukları sonucu göze çarpmaktadır. Öte yandan tekdilli ortamlarda çocuklar biçimsel eğitim yoluyla yabancı dil öğretimi bağlamında ikinci bir dille karşılaşmaktadır. “Düşük girdi düzeyi” olarak adlandırılan bu öğretim bağlamında görece olarak ikinci dile erişim sınırlı düzeydedir. Ancak kimi eğitim çevrelerinde konu ile hedef dilin birleştirildiği içerik temelli ve ayrıca ikidilli uygulama modellerinde ikinci dille karşılaşma sıklığı ve buna bağlı olarak girdi düzeyi artmaktadır (Edelenbos, Johnstone ve Kubanek, 2006; Pinter, 2006, 2011, Akt. Peçenek, 2013).

İkinci dil ediniminde ikinci dile erişim sıklığının yanı sıra girdinin niteliği de önemli bir etmen olarak karşımıza çıkmaktadır. Girdinin anlaşılır ve geliştirici olmasıyla birlikte doğal dil kullanım örneklerini içermesi önemli görülmektedir. Doğal dil kullanımlarını örnekleme ise çoğu zaman “özgün ve özgül (otantik)” araç gereçlerin ikinci dil edinim sürecinde işe koşulmasıyla sağlanmaktadır.

* İkinci dil ediniminin çeşitli öğrenim bağlamlarındaki ikinci dil öğrencilerine ve öğrenim sürecine odaklanan “şemsiye” bir alan ve aynı zamanda bir üst terim olduğunu söylemek olasıdır (Dhty ve Long, 2003; Ellis, 2008). Bu kapsamda, ikidilli dil terimi, birinci dilin dışında kazanılan diğer dile veya dillere işaret etmektedir. Başka bir anlatımla, birinci dil edinildikten sonra öğrenilen dil/diller genel olarak ikinci dil olarak tanımlanmakta (Benati ve Angelovska, 2016; Larsen-Freeman ve Long, 2014; Littlewood, 2007; Mitchell ve Myles, 2004), yaygın bir biçimde hedef dil olarak da adlandırılmaktadır (Saville-Troike, 2012). Bu tanıma göre ikinci dil, yabancı dili de içermektedir. İkinci dil edinimi, doğal iletişim bağlamlarında gerçekleşen biçimsel (formal) olmayan ikinci dil öğrenimini/edinimini, biçimsel eğitim ortamlarında gerçekleşen biçimsel ikinci dil öğrenimini/edinimini, sözü edilen bu ortam ve koşulların bir bileşimini içeren ikinci dil öğrenimini/ediniminin tamamını içerir (Akt. Peçenek, 2014). Bu çalışmada “ikinci dil edinimi” terimi bu görüş dikkate alınarak kullanılmıştır.

Dil eğitimiyle ilgili bağlamlarda, dolayısıyla ikinci dil edinimiyle ilgili (eğitsel) bağlamlarda “ölgün ve ölgül (otantik)” araç gereçlere başvurulmasının çeşitli yararları olacağı dile getirilmektedir. Çizgi filmler de Taylor (1994) ve Nunan (1999)’a göre birçok özelliği ile bu araçlar arasında ele alınabilir. Çizgi filmler; işitme ve görme duyularına aynı anda hitap etmeleri, çocuklar tarafından ilgiyle takip edilmeleri, gelişen teknolojinin yardımıyla kolaylıkla erişebilmeleri gibi yönleriyle dikkat çekmektedir. Bu özellikleriyle çizgi filmler, üretim amaçları doğrudan eğitim ve öğretim olmamasına karşın etkili bir öğrenme aracı olarak değerlendirilmektedir (Peçenek, 1997). Hatta vakitlerinin birçoğunu televizyon izleyerek geçiren iki yaşından büyük çocukların en çok karşılaştıkları öğrenme aracının çizgi filmler olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır (Günay Köprülü, 2016; Habib ve Soliman, 2015; Postic, 2015). Bu doğrultuda çizgi film sektörüne ABD, Japonya ve AB ülkelerinde ciddi yatırımlar yapıldığı görülmekte (Gökçearslan, 2010) ve bu türden üretimlerin içerikleri, eğitim öğretimin yanı sıra farklı birçok alanda yapılan araştırmalarda sıkça incelenmektedir. Sözgelimi, çizgi filmlerin yürütücü biliş gelişimi, şiddete eğilim, toplumsal cinsiyet eşitliği, engelli bireylerin ekranda temsil edilmesi, toplumsallaşma, görsel yönlendirme; yemek yeme, giyim kuşam, tüketim alışkanlığı ve liderlik gibi çok geniş bir yelpazede çocuklar üzerinde bıraktığı olumlu veya olumsuz etkiler inceleme ögesi olmuştur (Araboğa, 2018; Huber, Yeates, Meyer, Fleckhammer ve Kaufman, 2018; Saraç, 2018; Durdu Zor, 2017; Serttaş ve Güngör Eral, 2017; Şenol, Erdem, Uzun ve Erdem, 2016; Arslan, 2016; Yayan ve Gümüşsoy 2016; Ebre, 2015; Hamarat, Işıtan, Özcan ve Karahahin, 2015; Kalaycı, 2015; Demir, 2013; Özgökbel Bilis, 2011; Browne ve Hamilton Giachritsis, 2005). Bunların yanı sıra taşıdıkları evrensel/ulusal/yerel ve geleneksel/popüler kültüre ait değer iletileri bakımından da çizgi filmler birçok araştırmada ele alınmaktadır (Eski, 2018; Eşitti, 2016; Yaşar, Ekici, 2015; Taş Alicenap, 2015; Kaya, 2014; Sevim, 2013, Türkmen 2013).

Dil eğitimi bakış açısına göre de çizgi filmler, dilsel gelişim sürecindeki çocuklar için önemli dilsel girdi kaynaklarından biridir. Özellikle dinleme ve konuşma yetkinliği kazandırma bakımından birçok üstünlüğe sahip olduğu düşünülen çizgi filmlere ikinci dil edinimi sürecinde başvurulmasındaki gerekçelerden bazıları şunlardır: Çizgi filmler; (a) bütün öğrenci düzeylerine uygunlardır; (b) gelişmiş mizah unsurlarıyla, çok renkli karakterlerin kalıcı oldukları kurgularıyla, ilgi çekici görsel ve işitsel uyarlarıyla, dilin etkileyici bir biçimde sunumunu yansıtan ifade biçimleridir, (c) çocukların dil ve hareketi birbirine koşut bir biçimde görmelerini sağlamalarıyla öğrenme verimliliğini arttırabilirler, (ç) ön bilgi ve iş birlikli tartışmayı harekete geçirmek için uygun bir zemin hazırlarlar, (d) çocukların düş gücünün yansımaları gibidirler ve bu özellikleriyle yazma çalışmalarını besleyebilirler (Abuzahra vd., 2016). Ayrıca çizgi filmler; çocuklar için kendilerini rahat hissettikleri bir ortam sunarak (Clark, 2000) onların güdülenme düzeyini arttırırlar (Ulaş Taraf, 2011). Bunun yanı sıra çizgi filmlerin ikinci dil ediniminin çekirdeğinde yer alan sözcük öğrenimine de katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Öte yandan çizgi filmler; ikinci dil öğrenmeye karşı ilgi uyandırma,

dilin doğal bağlam içindeki kullanımını yansıtmaya ve dilsel yapıları örneklendirme olmak üzere; söylem belirleyicisi, atasözü ve deyimlerin öğrenilmesi, bürün (prosody) ve ses farkındalığının kazanılması, sesletimdeki sorunların aşılması, sözsüz iletişime ait kullanımların kavranması gibi birçok noktada da etkili bir öğrenme aracı olarak görülmektedirler. İkinci dilde görsel okuryazarlığı ve genel okuma becerilerini de destekleyen bir yapıya da sahip olan çizgi filmlerin alanyazında dil-biliş ve dil-kültür ilişkisi bağlamında çocuk gerçekliğini esas alan kurgularıyla da çocukların düşünme, duyuş ve bilişlerini harekete geçirme, dikkati canlı tutma, kavram edinmeyi geliştirme, öğrenmeyi daha anlamlı ve kalıcı duruma getirme, kültürel değerleri alımlamalarına destek sağlama bakımından da çeşitli katkılarından söz edilmektedir (Nasab ve Motlagh, 2017; Abuzahra, vd, 2016; Temizkan ve Atasoy, 2016; Ayan ve Baş, 2015; Bursalı ve Topçuoğlu Ünal, 2015; Karakuş ve Baki, 2015; Postic, 2015; Yaylı, Kanat ve Genç, 2014; Yağlı, 2013; Od, 2013; Bahrani ve Sim, 2012; Beştaş ve Şahin, 2011; İşcan, 2011; Clark, 2000). Bunun yanı sıra Rai, Waskel, Sakalle, Dixit ve Mahore (2017) çizgi filmlerin çocuklarda iletişimsel yeterliliklerin ve olumlu davranışların gelişiminde etkili olduğunu ortaya koymuşlardır.

İkinci dil edinimiyle ilgili eğitsel amaçlara yönelik olarak çizgi filmlerin yukarıda kısaca değinilen katkıları oluşturabilmesi için çeşitli nitelikleri karşılaması gerekmektedir. Sözgelimi çizgi filmler öncelikle eğitim öğretim etkinliklerinde işe koşululan bütün araç gereçlerin taşınması gereken özellikleri karşılamalı; işitsel ve görsel özellikli eğitsel araç gereçlerle ilgili ölçütleri sağlamalıdır. Öte yandan çizgi filmler, biçim ve içerik açısından çocuk edebiyatı ilkelerine de uygun olmalıdır. Bu kapsamda çizgi filmlerin yerel, ulusal ve evrensel değerlere, kültürler arası iletişimin gereklerine; çocuğun duyuşsal, bilişsel ve devinimsel gelişimine koşut olması beklenmektedir. Ancak çizgi filmlerin bu nitelikleri taşımaları, ikinci dil edinimi sürecinde yararlı olmaları için tek başına yeterli değildir; bu türden araçlar ancak öğretmen veya ebeveynin dikkatli, seçici ve bilinçli yönlendirmesiyle istenilen katkıyı ortaya çıkarabilir. Bu doğrultuda araştırmacılar tarafından okul içi ikinci dil öğretimi uygulamalara yönelik olarak çizgi filmleri izleme öncesi, sırası ve sonrasında işe koşulabilecek birçok etkinlik de önerilmiştir (Oddone, 2011; Ulaş Taraf, 2011; Arslan ve Adem, 2010; Çakır, 2006; Sherman, 2003). Ancak çizgi filmlerin ikinci dil öğretiminde nasıl kullanılacağıyla ilgilenen araştırmacılar arasında uzlaşıya varılmayan bir konu vardır: “alt yazı”. Çizgi filmlerdeki alt yazının etkisini ele alan araştırmalarda yürütülen tartışma, temelde şu sorular üstüne biçimlenmektedir: Çizgi filmler alt yazılı mı, alt yazısız mı çocuğa gösterildiğinde daha yararlı olur? Alt yazı çocuğun kendi *ana dilinde mi yoksa hedef dilde mi olmalıdır?* Öyle ki alanyazında ikinci dil ediniminde çizgi filmlerin dinlediğini anlama, sözcük öğrenimi, konuşma ve sesletim açısından alt yazılı mı, alt yazısız mı daha yararlı olacağı hakkında yoğun bir tartışma yaşandığı görülmektedir. Bir grup araştırmacı, alt yazının dinleme ve konuşma becerisinin gelişimine doğrudan engel olacağını, çizgi filmin özgün ve özgüllüğünü zedeleyeceğini savunurken; diğer gruptakiler özellikle sözcük edinimi bakımından alt yazıyı gerekli görmektedir. Ancak bu konuda yaşa-

nan tartışma yalnızca bu sorularla sınırlı değildir. İkinci dil gelişimi açısından çizgi filmlerde alt yazının olması gerektiğini savunan araştırmacılar da kendi aralarında alt yazının dili ve oranı konusunda uzlaşmamaktadır. Buna göre kimi araştırmacılar için çizgi filmlerde alt yazıyı ikinci dil üzerinden vermek; sözcük öğreniminin aşamalarından biri olan *sözcük billurlaşması* (yazım ve sesletim özelliklerinin tam olarak, net bir biçimde kavranması)'nı sağlama, dilsel yapıları kazanma açısından daha yararlıdır. Ancak diğerlerine göre çocuk, ikinci dil edinimi sürecinde yeterli donanımına sahip değilse, yönlendirici ve açıklayıcı bilgilere ulaşmada, farklı kültüre ait değişmeceli (figurative) yapıların karşılığını çözmede sorun yaşamaması için alt yazıya kendi ana dilinde erişmelidir. Diğer taraftan bir grup araştırmacı, dinleme becerisinin gelişimini durdurma kaygısıyla alt yazıların yalnızca öğretimi hedeflenen ve anlaşılması zor olan sözcüklerle sınırlanmasını önermektedir. Karşıt görüşte olan araştırmacılar ise, henüz ikinci dil gelişiminin başında olan çocukların gereksinim duydukları yardıma ulaşabilmelerini sağlamak amacıyla çizgi filmin tamamında alt yazının bulunması gerektiğini, özellikle işitme engelli çocuklar için alt yazının ve beraberinde işaret dili desteğinin de vazgeçilmez olduğunu belirtmektedirler (Nasab ve Motlagh, 2017; Judickaite Pasvenkiene, 2014; Song, 2012; Karakaş ve Sarıçoban, 2012; Hayati ve Mohammadi, 2009; Zarei, 2009; Danan, 2006; Tortoriello, 2006).

Çizgi filmlerin ikinci dil edinimine olan etkisini ele alan çalışmalar bütüncül bir bakışla değerlendirildiğinde, çizgi filmlerin ikinci dil edinimindeki rolüyle ilişkilendirilebilecek çok sayıda araştırmaya rağmen önemli bir eksiklik göze çarpmaktadır. Çizgi filmlerin dil gelişimine etkisini doğrudan inceleyen az sayıda uygulamalı veya deneysel çalışma bulunmaktadır, üstelik bu çalışmaların büyük bir kısmı ana dil gelişiminde çizgi filmlerin etkisini incelemektedir. Bahrani ve Sim'in (2012) de işaret ettiği gibi çizgi filmlerin ikinci dil gelişimine katkısından söz eden birçok çalışma, bulgularla desteklenmeyen düşüncelerden hareket etmektedir. Ancak birkaç çalışmada çizgi filmlerin ikinci dil edinimi sürecindeki rolü uygulama ve gözleme, görüşmeye dayalı araçlarla irdelenmiştir. Bu durumda çizgi filmlerin ikinci dil edinimi üzerinde etkisine ilişkin yukarıda değinilen olumlu düşüncelerin, doğrulanması gereken genel kabuller olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. Bu nedenle çizgi filmlerin ikinci dil gelişimine etkisini ele alan, uygulama ve gözleme dayalı araştırmaların; amaç, yöntem, çalışma grubu, bulgular ve sonuçlarının eleştirel bir biçimde değerlendirilmesinin ardıl çalışmalar için yol göstereceğini söylemek yanlış olmayacaktır. Bu çerçevede çalışmada çizgi filmlerin ikinci dil gelişimine etkisini ele alan uygulamalı çalışmaların çözümlenici bir yaklaşımla değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Belirlenen amaç doğrultusunda aşağıdaki soruların yanıtları aranmıştır:

1. Alanyazında çizgi filmlerin ikinci dil gelişimine etkisini inceleyen, uygulama ve gözleme dayanan araştırmaların ele aldığı çizgi film türleri, amaçları, yöntemleri, çalışma grubu özellikleri, bulguları ve sonuçları nelerdir?
2. İkinci dil ediniminde çizgi filmlerin rolüyle ilgili olarak incelenen kaynaklar doğrultusunda neler önerilebilir?

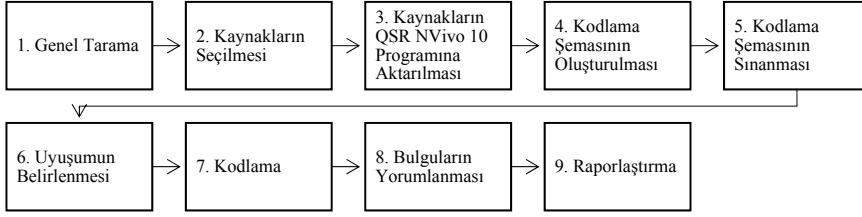
Yöntem

Bu çalışmada ikinci dil ediniminde çizgi filmlerin etkisinin incelendiği uygulama ve gözleme dayalı araştırmalara ulaşmak için çeşitli kaynak tarama ortamlarından yararlanılmıştır. Bu kapsamda dijital ortamlardaki araştırmalara erişmek amacıyla ERIC, Elsevier, ProQuest, Taylor ve Francis, Science Direct, Google Scholar, SOBİAD, TO-KAT Ulusal Toplu Katalog, YÖK Ulusal Tez Merkezi ve ULAKBİM Dergi Park Akademik'ten; basılı araştırmaları bulmak içinse başta Millî Kütüphane ve Ankara Üniversitesi, Gazi Üniversitesi, İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi, Hacettepe Üniversitesi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi'nin kütüphanelerinden yararlanılmıştır. Bu tarama sırasında şu ölçütler dikkate alınmıştır:

- a) Doğrudan ikinci dil edinimine yönelik olma,
- b) Uygulamaya (deneysel, yarı deneysel işlemlere) ve gözleme (anekdota, görüşmeye) dayalı olma.
- c) Yalnızca çizgi filmin (animasyon, 3 boyutlu ve geleneksel çizim teknikleriyle hazırlanmış) ikinci dil gelişimine etkisini inceleme,
- ç) Çalışma grubunu on beş yaşından küçük birey/bireylerden seçme,
- d) Çalışma sürecini, yöntem, veri toplama araçlarını net olarak betimleme,
- e) 1980 ile 2018 yılları arasında yapılmış olma,
- f) Türkçe veya İngilizce yayımlanma.

Bu ölçütler doğrultusunda yapılan taramada ulaşılan yayımlar içerik çözümlenmesi ile incelenmiştir. İçerik çözümlenmesi bir söylemi anlamada ve yorumlamada, öznel etkenlerden kurtulmayı sağlamak amacıyla kontrollü, genellikle tündengelim, nesnel ilkelere dayalı okuma, yorumlama çabasıdır (Bilgin, 2014). Schreier (2012)'e göre içerik çözümlenmesi, nitel verinin anlamını dizimsel bir şekilde betimlemek amacıyla başvurulan bir yöntemdir ve bu yöntemde, *genellikle*, şu izlenice takip edilebilir: (a) sorunun saptanması, (b) çözümlenecek verinin seçimi, (c) kodlama şemasının oluşturulması, (ç) verinin bölümlendirilmesi, (d) kodlama şemasının denenmesi, (e) kodlama şemasının değerlendirilip düzeltilmesi, (f) kodlama, (g) bulguların yorumlanması. Bu izleniceye koşut olarak bu çalışmada da gerçekleştirilen içerik çözümlenmesinde QSR NVivo 10 programından yararlanılmıştır. Araştırmacının çalışma süreci Şekil 1'de görülebilir.

İkinci Dil Edinimi Sürecinde Çizgi Filmlerin Rolü: Eleştirel Bir Bakış

Şekil 1. Çalışma süreci

Alanyazın taraması sonrasında yukarıda açıklanan ölçütlere uygun beş çalışma üzerinde odaklanılmıştır. Ardından bu çalışmaların incelenmesi için “çizgi film türü, amaç, çalışma grubu, yöntem, bulgular, sonuç” başlıkları kodlarından oluşan bir şema hazırlanmıştır. Bu şemada ele aldığı çizgi film türü koduna “*geleneksel*”, “*3B (üç boyutlu)*”, “*farklı türler-net olarak bilinmiyor*” ve “*animasyon*”; amaç koduna, “*söz dağarcığının gelişimine etkisi*”, “*dilbilgisi-dil bilimsel yapı öğretimi*” ve “*genel dil becerileri*”; yöntem koduna “*nicel çoklu ölçüm*”, “*nicel tekli ölçüm*”, “*nitel çoklu gözlem*”, “*nitel tekli gözlem*” ve “*karma tekli ölçüm, karma çoklu ölçüm*”; çalışma grubu koduna “*katılımcı sayısı*”, “*katılımcı özellikleri*”, “*çalışma ortamı*”, bulgular koduna “*yararlı*”, “*etkisiz*” ve “*zararlı*”; sonuç koduna ise “*olumlu*” ve “*olumsuz*” özellikleri atanmıştır. Verilerin ayrıca bölümlendirilmesine gereksinim olmadığı değerlendirilmiş ve hazırlanan şema doğrultusunda ilk veri incelenmiş ve bu şemanın çalışma amacına uygun bir biçimde çalıştığı gözlenmiştir. Ardından veriler araştırmacılar tarafından kodlanmış ve araştırmacılar arası uyum hesaplanmıştır. Uyum sağlandığının görülmesi ile bulgular yorumlanmıştır. Bu yorumlamada kodlarla ilgili bulgular ayrıntılı olarak ele alınmıştır. Verilerin değerlendirilmesinde sıklık çözümlemesinden yararlanılmış ve kodlarla ilgili çözümler açıklanmıştır.

Bulgular

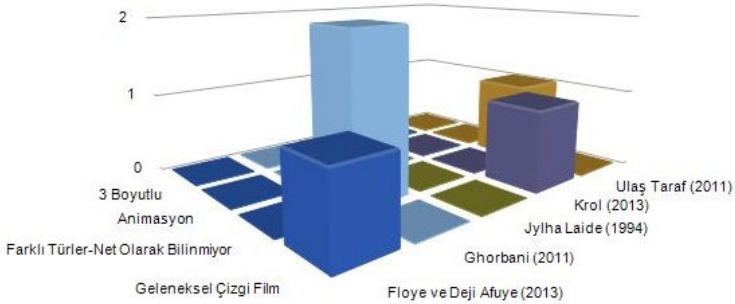
Yukarıda açıklanan ölçütler göz önünde bulundurularak yapılan tarama sonucunda ikinci dil ediniminde çizgi filmlerin rolüne değinen 246 çalışmaya ulaşılmıştır. Uygulama veya gözleme dayalı olan ve yukarıdaki ölçütleri karşılayan beş çalışma incelenmiştir. (bkz. Ek 1). İncelenen çalışmalarda en çok hangi terimin öne çıktığı ve en çok hangi konunun ele alındığıyla ilgili fikir vermesi amacıyla oluşturulan Sözcük Bulutu’na Ek 2’den ulaşılabilir.

İncelenen Araştırmalarda Ele Alınan Çizgi Film Türleri

Araştırmacıların hangi çizgi film türünü kullandıklarını belirlerken öncelikle İngilizce “*cartoons*”, “*animated cartoons*”, “*authentic cartoons*” ve “*authentic animated cartoons*” gibi farklı terimlerle ifade edilen çizgi filmler, geleneksel çizgi filmler* olarak

* Elle çizilen resimlerden veya bilgisayarda oluşturulmasına karşın elle çizilmiş resimleri andıran görüntülerden oluşturulmuş çizgi film türü, bkz. Ulaş Taraf (2011).

kodlanmıştır. Yapılan incelemede üç araştırmada farklı türlerin diğerlerinde ise geleneksel çizgi filmlerin kullanıldığı gözlenmiştir. Üç boyutlu çizgi filmler, bu çalışmaların hiçbirinde ele alınmamıştır. İncelenen araştırmaların uygulamalarında seçilen çizgi film türüne göre dağılımlar Şekil 2’de görülebilir:

Şekil 2. İncelenen Araştırmaların Uygulama Sürecinde Seçtiği Çizgi Filmlerin Türlerine Göre Dağılımı

Jylha Laide (1994)’ün çalışmasına, araştırmanın yapıldığı dönemde (1988’in bahar döneminde başlayan gözlem 1990’un sonbahar döneminde sona ermiştir) henüz üç boyutlu çizgi filmler ile animasyon üretimler bulunmamaktadır ve araştırmada Laura olarak kodlanan çocuk, Sky Kanalı’nda yayımlanan “The DJ Kat Show” (Kukla Gösterimi) ve “Captain Caveman”, “Sport Billy”, “Transformers”, “The Gobots”, “Super Chicken” ve “Tom Slick” adlı çizgi filmleri izlemiştir. Ghorbani (2011) tarafından yapılan araştırmada ise yazarın kendi çocuğu Morteza’nın 2008 ile 2010 yılları arasında 20’ye yakın çizgi filmi önce İngilizce alt yazılı, ardından Farsça alt yazılı, son olarak da alt yazısız biçimde İngilizce izlediği ifade edilmektedir. Ancak Morteza’nın hangi çizgi filmleri izlediğiyle ilgili net bir bilgi verilmemiştir. Ne var ki yazar Morteza’nın iki yıl içinde “Lion King”, “Mulan”, “Hulk”, “Garfield”, “Ice Age”, “Sherek”, “Bolt”, “Tarzan”, “Home on the Rage” ile diğer çocuk filmlerini izlemeye alıştığını dile getirmektedir. Bu nedenle her iki çalışma da “farklı türler/net olarak bilinmiyor” biçiminde kodlanmıştır.

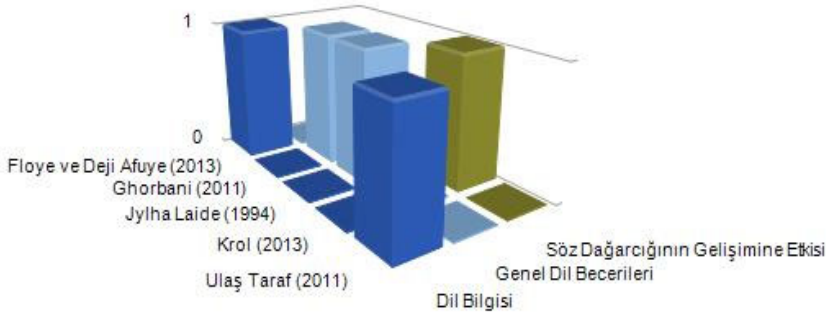
Faloye ve Deji Afuye (2013)’ün çalışmasında ise deney grubundaki öğrencilerin 2010-2011 eğitim öğretim döneminde altı hafta boyunca “Word Girl” adlı çizgi filmi izledikleri belirtilmektedir. Bu çizgi film, geleneksel çizgi film türündedir. Benzer biçimde Krol (2013) tarafından yapılan çalışmada da öğrenciler “Magic English” adlı çizgi filmi altı hafta boyunca izlemiştir. Her iki filmde de alt yazı olup olmadığına dair araştırma raporlarında herhangi bir bilgi bulunmamaktadır. Ayrıca Krol (2013)’ün araştırmasında öğrencilerin hangi tarihlerde çalışmaya katıldıkları ifade edilmemiştir.

Ulaş Taraf’ın (2011) araştırmasında ise, 2010-2011 eğitim öğretim yılı içinde ikinci dil gelişimini desteklemeye yönelik etkinlikler sırasında öğrencilerin izlemeyi en

çok istedikleri çizgi filmlerden hareketle bir liste oluşturmuştur. Ardından çalışmada “özgül ve özgün” olarak nitelenen “*The Simpsons*” “*Wallace and Gromit*”, “*Sponge Bob*”, “*Squate Pants*” adlı geleneksel çizim türündeki çizgi filmlerin/dizilerinin yanı sıra “*Up*” ve “*Bee Movie*” adlı animasyon türündeki çizgi filmlerin de gösterildiği sınıf içi uygulamalar yapılmıştır.

İncelenen Araştırmaların Amaçları

Bu çalışma kapsamında incelenen araştırmaların amaçları incelendiğinde bir veya birden fazla dil becerisine odaklanmak yerine bütüncül olarak dile yaklaştıkları görülmektedir. Başka bir deyişle yapılan uygulamalarda, çizgi filmlerin ikinci dilde (İngilizce) dinleme, konuşma ve yazma becerilerinin gelişiminde oynadığı rol üzerinde durulmadığı görülmüştür. Ayrıca bu çalışmalar incelendiğinde dilsel yetkinliğin güçlenmesi açısından temel olan söz dağarcığı gelişimine, dilbilgisi kurallarını öğrenmeye yönelik ölçümler yapıldığı; çocukların dinlediğini-izlediğini anlama, ikinci dilde kendilerini akıcı biçimde ifade etme gibi noktalarda genel değerlendirmeler üzerinde durulduğu saptanmıştır. Şekil 3’te de anlaşılacağı üzere çalışmaların ikisinde çizgi filmlerin dilbilgisi kurallarını öğrenmeye, ikisinde genel dil becerilerinin ilerlemesine ve bir çalışmada da söz dağarcığının gelişimine etkisini belirlemek amaçlanmaktadır.

Şekil 3. İncelenen Araştırmaların Amaçlarına Göre Dağılımı

Şekil 3’te görüldüğü üzere Jylha Laide (1994) tarafından yapılan çalışmada çizgi filmlerin ikinci dil gelişimine etkisi genel bağlamda değerlendirilmiştir. Bu çalışmada araştırmacı, çizgi filmlerin “dikkat çekme ifadeleri” (İng. “attention getters”, “Look!, Hey!” gibi kullanımlar), “burada ve şimdi anlatım biçimi-görselleştirerek, somutlaştırarak anlatım (soyut sözcüklerden arınık olma durumu)”, “tümce yapısı (dilsel, dilsel ve sözdizimsel doğruluk, tümcede kullanılan öge sayısı)”, “konuşma hızı”, “akıcılık”, “tekrar” ve “kolay anlaşılabilirlik” gibi dilsel özellikleri kazanmada çocuğa ne derece katkı sunduğunu incelemeye çalışmıştır.

Ghorbani (2011) tarafından yapılan araştırmada ise ikinci dilde kendini ifade etme yeterliliği kazanma, akıcı bir biçimde konuşma ve anlama bakımından bir değerlendirme yer almaktadır. Öte yandan Krol (2013) çizgi film destekli öğretim ortamlarının özel öğrenme güçlüğü çeken çocukların ikinci dildeki söz varlığı gelişimini nasıl etkilediğini araştırırken Floye ve Deji Afuye (2011) ile Ulaş ve Taraf (2011) ise öğrencilerin İngilizce zaman işletim kurallarını öğrenmelerinde çizgi filmlerin rolünü belirlemeyi hedeflemektedir.

İncelenen Araştırmaların Çalışma Grupları

İncelenen araştırmaların dördünde katılımcıların engellilik ve özel öğrenme güçlüğü sorunu yaşama durumlarıyla ilgili herhangi bir bilgi verilmemektedir. Dolayısıyla Krol (2013) dışında kalan bu dört çalışmaya herhangi bir engeli bulunmayan, herhangi bir öğrenme güçlüğü çekmeyen çocukların dâhil edildiği düşünülebilir. Krol (2013)'ün çalışmasında ise herhangi bir görme ve işitme sorunu yaşamadıkları ifade edilen ancak öğrenme güçlüğü yaşayan; dikkat dağınıklığı, hiperaktivite, Asperges sendromu gibi sorunları olan Polonyalı çocukların çalışma grubunu oluşturduğu gözlenmektedir. Toplam 28 ikinci sınıf öğrencisiyle gerçekleştirilen araştırmada iki grup oluşturulmuştur; ilk grupta 13, ikinci grupta ise 15 çocuk yer almıştır. Her iki grupta 5'er öğrencinin özel öğrenme durumu vardır.

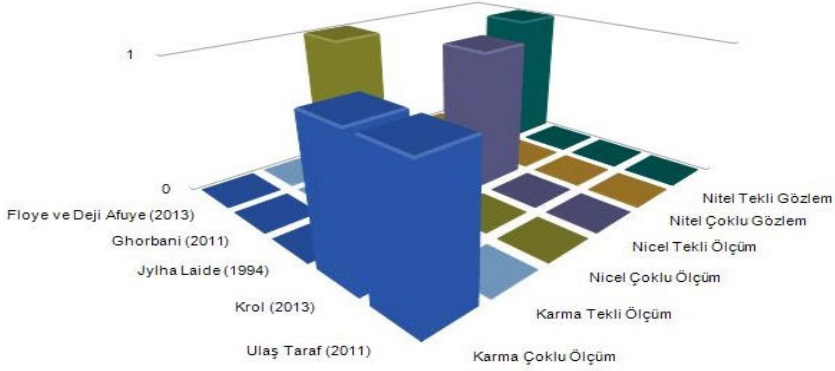
Floye ve Deji Afuye (2013) tarafından okul içi ortamda yapılan araştırmada çalışma grubu yaşları 9 ile 11 arasında değişen; 42'si deney (21 erkek, 21 kız), 42'si kontrol (21 erkek, 21 kız) olmak üzere 84 Nijeryalı öğrenciden oluşmuştur.

Ulaş Taraf (2011), okul içinde çizgi filmlerin ikinci dil edinimine olan etkisini araştırdığı çalışmayı yaşları 9 ile 10 arasında değişen ve dördüncü sınıfta öğrenim gören 30 Türk öğrenciyle gerçekleştirmiştir. Bu grubun yarısı deney, yarısı kontrol grubudur ve deney grubunda 5 erkek, 10 kız; kontrol grubunda ise 6 erkek 9 kız öğrenci bulunmaktadır. Ghorbani (2011)'nin ev ortamında yürütülen gözlem araştırması, çalışmanın başında 10 yaşında olan ve farklı ülkelerde yaşama deneyimine sahip bir erkek çocuğunun katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Jylha Laide (1994)'ün çalışmasında Lauro adıyla kodladığı çocuk ise yurt dışında hiç bulunmamış, araştırma başlangıcında 8 yaşında olan Finlandiyalı bir kızdır. Bu çalışma da ev ortamında yapılan gözlemlere dayanmaktadır.

İncelenen Araştırmaların Yöntemleri

Çalışmaların yöntemlerine göre dağılımı Şekil 4'te görülmektedir. İncelenen 5 araştırmadan birinde nicel (parametrik testlerin yapıldığı) yöntemler kullanılarak var olan durumun betimlenmesi yapılmıştır. Bir çalışmada nicel yöntemlerle ön test ve son test yapılmış iken bir çalışmada ise nicel ağırlıklı karma yöntem kullanılmış, ön test-son testlerle öğrencilerin ikinci dildeki erişileri araştırılmıştır. Nitel araştırmaların hiçbirinde ise çizgi filmi izlemeden önce katılımcı/katılımcıların ikinci dil becerilerinin ne

durumda olduğu incelenmemiştir. Dolayısıyla nitel araştırmaların yalnızca çizgi film izledikten sonraki durumu yansıttığı, dil gelişimiyle ilgili bilgi vermediği söylenebilir.

Şekil 4. İncelenen Araştırmaların Yöntem Dağılımları

Nicel çoklu ölçüm (parametrik ön test-son test)'e Floye ve Dreji Afuye (2013) tarafından yapılan araştırmada başvurulmuştur. Bu araştırmada ders kitabından uyarlanan ve okuma parçaları içeren çoktan seçmeli bir test geliştirilmiş, dilbilgisine yönelik sorular sorulmuştur. Bu teste verdikleri yanıtlara göre öğrencilerin çizgi film izlemeden önceki ve sonraki durumları t-testine başvurularak değerlendirilmiştir. Diğer yandan Ghorbani (2011), katılımcının ikinci dil alanındaki yeterliliğiyle ilgili "bulgularını" kişisel gözlemlerine dayandırarak açıklamıştır. Bununla birlikte Ghorbani (2011), katılımcının alt yazıyla ilgili görüşlerini öğrenmek amacıyla 6 sorudan oluşan bir görüşme formu kullanmıştır. Nicel tekli ölçüme dayanan tek çalışma olan, Jylha Laide (1994)'nin ortaya koyduğu çalışmada ise araştırmacı katılımcının dinleme, sözdizimi ve söz varlığıyla ilgili yeterliliği Takala (1982) ve Pitkkanen (1992) ile Bury (1975) tarafından geliştirilen testlerden yararlanılarak saptanmıştır. Krol (2013)'ün araştırmasında ise katılımcıların nesnelere adını hatırlama durumlarını ölçmek için görsel kartlar (İng. "flashcards")'dan, öğrencilerin yapılan etkinliklerle ilgili görüşlerinin derlenmesi amacıyla da 5 soruluk formdan yararlanılmıştır. Bu yönüyle Krol (2013) tarafından geliştirilen bu çalışmanın bir karma yöntem çalışması olduğu anlaşılmaktadır. Çalışma kapsamında karma yönteme başvurduğu belirlenen diğer çalışma ise Ulaş Taraf (2011) tarafından yapılmıştır. Bu çalışmada araştırmacı, dilsel yeterlilik testleri, ders değerlendirme ve görüşme formlarını kullanmıştır. Ön test ve son test arasında öğrencilerin gelişimlerini belirlemek amacıyla dilsel yeterlilik testlerinden öğrencilerin aldıkları puanlar ANOVA ve t-testi ile belirlenmiştir. Nitel araçların değerlendirilmesinde ise içerik çözümlemesi yapılmıştır.

İncelenen Araştırmaların Bulguları

İncelenen araştırmaların tamamında çizgi film izleme etkinliklerinin katılımcı/katılımcıların ikinci dil gelişimlerine olumlu bir etkide bulunduğu görülmektedir. Ayrıca Ulaş Taraf (2011) tarafından yapılan araştırmada katılımcıların dil öğrenimine yönelik tutumlarına, güdülenmişlik durumlarına da yapılan etkinliklerin katkısının gözlemlendiği ifade edilmektedir. Krol (2013) tarafından yapılan araştırmada da ayrıca öğrencilerin gerçekleştirilen etkinlikler hakkındaki görüşleri değerlendirilmiş, birçok öğrencinin bu etkinlikleri ilgi çekici ve yararlı bulduğu saptanmıştır. Ayrıca bu çalışmada yeni sözcükleri fark etme ve anısamada deney grubundaki öğrenciler daha başarılı olmuşlardır. Ghorbani (2011) ise çizgi film izledikten sonra katılımcıda ikinci dili değişik bağlamlarda kullanma isteğinin uyandığını dile getirmektedir. Ayrıca Ghorbani (2011) katılımcının çizgi film izlerken en çok odaklandığı yönü, ses, görüntü ve alt yazı arasında nasıl denge kurduğunu, ilk izlemede alt yazıyı tercih edip etmediğini, ana dilinde mi yoksa ikinci dilde mi alt yazıyı daha kullanışlı bulduğunu belirlemeye yönelik olarak katılımcıyla görüşme yapmıştır. Bunun yanı sıra araştırmacı akıcı konuşma ve dinlediğini anlama açısından bir değerlendirme yapmakta; ikinci dil ediniminde çizgi film izlemenin dilsel açıdan gelişimi desteklediği, araştırma sonucunda katılımcının İnternet’te ikinci dilde arama yapmaya daha çok güdülendiğini, ikinci dilde kendini daha yeterli hissetmeye başladığını bildirmektedir. Ancak bu değerlendirmelere hangi ölçüm araçlarının verileriyle ulaştığını açıklamamaktadır.

İncelenen Araştırmaların Sonuçları

İncelenen çalışmaların tamamında, bulgulardan hareketle ikinci dil ediniminde çizgi filmlerin olumlu bir etkiye sahip olduğu vurgulanmaktadır. Bununla birlikte, Floye ve Deji Afuye (2013) çalışmalarında çizgi film destekli bir ortam oluşturmak için gerekli araç gereç sağlanması konusunda okul yöneticilerinin sorumluluğunu hatırlatmakta, bu konuda hizmet için eğitimler verilmesini önermektedir. Öte yandan Krol (2013), özel öğrenme gereksinimi duyan çocukların ikinci dilde sözcük öğrenimiyle ilgili çalışmaların yetersiz olduğunu ifade etmektedir. Ayrıca Ghorbani (2011), çalışmasındaki gözlemlerden yola çıkarak sonuç kısmında ayrıca çizgi film alt yazılarıyla ikinci dil gelişimi arasındaki ilişkinin sorgulandığı yeni çalışmalara duyulan gereksinimi belirtmektedir. Jylha Laide (1994) ise kendi çalışmasında çizgi film izlenen bağlamda ikinci dil ediniminde doğal dil öğretim yaklaşımına uygun etkileşimsel bir ortamın oluşturulmasını vurgulamakta ve bu ortamın dilsel gelişimi desteklediğini bildirmektedir.

Ulaş Taraf (2011)’ın yaptığı çalışmada ise İngilizce zaman işletiminin öğrenilmesinde, öğrencilerin derse karşı olumlu tutum oluşturmalarında çizgi filmlerin kullanıldığı deney grubu lehine olumlu sonuçlar elde edildiği görülmüştür. Ancak deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin İngilizce yazma başarılarında anlamlı bir değişim gözlenmemiştir. Ayrıca bu çalışma kapsamında yapılan araştırmada öğretmenlerin İngilizce öğretiminde çizgi filmlere başvurulmasını kullanışlı bulmadıkları da saptanmıştır.

Sonuç ve Öneriler

İkinci dil ediniminde çocukluk çağı “kritik dönem” olarak ele alınmakta, beyin gelişim yapısına koşut bir biçimde ilerleyen bu dönemde etkili ve kalıcı bir öğrenmeye erişim sağlanabildiği öne sürülmektedir. Çocukların ikinci dil edinimi sürecinde karşılaştıkları dil ortamları ile eğitim sürecinde kullanılan öğretim araç gereçlerinin nitelikleri de bu kapsamda önemli bir etmen olarak karşımıza çıkmaktadır. Alanyazında ise çocukların en sık karşılaştıkları dil kaynaklarının başında çizgi filmlerin geldiği sıklıkla belirtilmektedir. Bu doğrultuda konuyla ilgilenen araştırmacıların hemen tamamı, çizgi filmlerin çeşitli eğitimsel ilkelere uygun bir içeriğe ve sunuma sahip olduklarında çocukların ikinci dil gelişimine önemli katkılar sunacağına ilişkin görüş bildirmekte, ikinci dil öğretimine yönelik etkinliklerde çizgi filmlere başvurulmasını önermektedirler. Tarafımızca gerçekleştirilen bu gözden geçirme çalışmasında, alanyazında bu görüş ve önerileri doğrular nitelikte bulguya dayalı sınırlı sayıda uygulamalı araştırma olduğu saptanmıştır. Çalışmanın sınırlılığı çerçevesinde içerik çözümlemesi ile incelenen araştırmalarda deneysel ve uygulamalı araştırma desenlerine dayalı veri toplama yöntemleriyle çizgi filmlerin ikinci dil gelişimine olan katkılarına ilişkin bulgular ortaya konmuştur. Sözü edilen çalışmalarda sınırlılıklar ya da araştırma izlekleri gereği kimi yönlerin ele alınmadığı görülmektedir. Sözelimi, araştırmacı ya da öğretmenin yönlendirmesiyle izletilen çizgi film/ler dışında katılımcıların ikinci dil gelişimine olumlu veya olumsuz etkide bulunabilecek diğer etmenler kontrol edilmemiştir. Başka bir deyişle katılımcıların izletilen çizgi filmler dışında, ev ortamlarında ikinci dilde herhangi bir yayını izleyip izlemedikleri; ders çalışma alışkanlıkları, İnternet üzerinden ikinci dile erişim etkinlikleri gibi değişkenler araştırılmamıştır.

Sonuç olarak yapılan bu araştırma çerçevesinde bir dizi ardıl çalışma önerisi ortaya çıkmaktadır:

İkinci dil ediniminde çizgi filmlerin etkisinin ve ayrıca alt yazının katkısının incelendiği, parametrik testler yapılmasına izin veren bir örnekleme ulaşılan, hem nitel hem de nicel araçların işe koşulduğu ölçme ve gözlemleri yansıtan, geçerli, güvenilir, kesitsel, boylamsal, uygulamaya dayalı, uygulama koşullarının bütün yönleriyle açıklandığı kapsamlı araştırmalar yapılmalıdır. Ancak bu türden çalışmalarla çizgi filmlerin ikinci dil eğitimiyle ilgili etkinliği hakkında somut bilgilere erişilebilir. Öte yandan ikinci dil ortamlarında sunulan çizgi filmlerin taşıdığı iletiler eğitimsel, metnibilimsel ve göstergebilimsel açıdan gözden geçirilmelidir. Çünkü çocukların ilgisini çekmesi ve onlar tarafından izlenmek istenmesi bir çizgi filmin ikinci dil edinimi ortamlarında kullanılması için yeterli değildir. Her ne kadar özgün-özgül olsa da bu türden üretimler; eğitsel açıdan uygunluğu, amaçlara ulaştırma kapasitesi dikkate alınarak eğitim ortamlarında yer almalıdır. Bununla birlikte çizgi filmlerle ilgili ikinci dil ediniminde okuma, dinleme, yazma ve konuşma becerilerine ayrı ya da tümleşik olarak odaklanılan çalışmalar yapılmalı; dilbilgisi, sesbilim, sözcük gelişimi bakımından ayrıntılı araştırmalar gerçekleştirilmelidir.

Kaynakça

- Abuzahra, N., Farrah, M. A., ve Zalloum, S. (2016). Using cartoon in language classroom from a constructivist point of view. *Arab World English Journal*(3), 229-245.
- Araboğa, E. (2018). *Çizgi filmler ve tüketim kültürü: çizgi filmlerde tüketim davranışlarının ve tüketim nesnelerinin ilkökul ve ortaokul çağındaki çocuklara etkisi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Arel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Arslan, M. ve Adem, E. (2010). Yabancılara Türkçe öğretiminde görsel ve işitsel araçların etkin kullanımı. *Dil Dergisi*(147), 63-86.
- Arslan, P. (2016). *Çizgi filmlerde lider özelliklerinin eğitimdeki yeri*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Aydın Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Ayan, S. ve Baş, B. (2015). Çizgi filmlerdeki söz varlığıyla ilkökul öğrencilerinin söz varlığı üzerine bir araştırma. *Ana dili Eğitimi Dergisi*, 3(4), 84-99.
- Bahrani, T. ve Sim, T. S. (2012). Audiovisual news, cartoons, and films as sources of authentic language input and language proficiency enhancement. *TOJET: The Turkish Online Journal of Educational Technology*, 11(4), 56-64.
- Benati, G.A. ve Angelovska, T. (2016). *Second Language Acquisition: A Theoretical Introduction To Real World*. London: Bloomsbury Publishing.
- Beştaş, M. ve Şahin, S. (2015). Çizgi filmlerde atasözü ve deyimlerin kullanımı. 3. *Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu* (s. 595-606). Ankara: Ankara Üniversitesi ÇOGEM.
- Bilgin, N. (2014). *Sosyal bilimlerde içerik analizi teknikler ve örnekler*. Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Browne, K. D. ve Hamilton Giachritsis, C. (2005). The influence of violent media on children and adolescents: a public health approach. *The Lancet*(365), 702-710.
- Bursalı, H. ve Topçuoğlu Ünal, F. (2015). Çizgi dizilerin 5. ve 6. sınıf öğrencilerinin söz varlığına katkısı. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12(29), 60-74.
- Clark, C. (2000). Innovative strategy: concept cartoons. *Instructional and Learning Strategies*(12), 34-45.
- Çakır, İ. (2006). The use of video as an audio-visual material in foreign language teaching classroom. *The Turkish Online Journal of Educational Technology*, 5(4), 67-72.
- Danan, M. (2006). Reversed subtitling and dual coding theory: New directions for foreign language instruction. *Language Learning*, 42(4), 497-527.
- Demir, Ö. (2013). *Türk televizyonlarında yayımlanan çizgi filmlerin ilköğretim çağı çocuklarının toplumsallaşma sürecine etkilerinin değerlendirilmesi*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Doughty, C. ve Long, M.H. (2003). *The Handbook of Second Language Acquisition*. Oxford: Blackwell Publishing.
- Durdu Zor, S. (2017). Yörük çizgi filmi maysa ve bulutun giysi özelliklerinin incelenmesi. *Ulak-bilge*, 5(18), 1987-2000.

İkinci Dil Edinimi Sürecinde Çizgi Filmlerin Rolü: Eleştirel Bir Bakış

- Ebren, Ö. (2015). *Çizgi filmlerde sempatik şiddet olgusu: trt çocuk televizyonu örneği*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Edelenbos, P., Johnstone, R. ve Kubanek, A. (2006). The main pedagogical principles underlying the teaching of languages to very young learners. Languages for the children of Europe: Published research, good practice and main principles. European Commission Report. EAC 89/04.
- Ellis, R. (2008). *The Study of Second Language Acquisition* (2nd Ed.). Oxford: Oxford University Press.
- Eski, Ö. (2018). Türkçenin güzel kullanımı açısından çizgi filmlerde kelime kadrosu ve millî şuur. *Türk Dili*, 68(798), 98-103.
- Eşitti, Ş. (2016). Çizgi filmlerde küresel ve yerel kültürün inşası: Caillou ve Pepee örneği. *Karadeniz*(32), 125-144.
- Faloye, B.; Deji-Afuye, O. O. (2013). The effect of animated cartoons on teaching english grammar: a study of st louis nursery and primary school, ikere -ekiti, Nigeria, The International Academic Forum, The European Conference on Education Official Conference Proceedings, Brighton, İngiltere, 532-539
- Ghorbani, M. R. (2011). Watching cartoons with subtitles improves children's foreign language acquisition, *Us-China Foreign Language*, David Publishing, 9(4), 241-246.
- Gökçearslan, A. (2010). Batı kökenli çizgi filmlerde ırkçı, kapitalist ve ayrımcı ideolojik söylem. *e-Journal of New World Sciences Academy*, 5(4), 365-373.
- Günay Köprülü, S. (2016). Erken yaşta yabancı dil öğreniminde çizgi filmlerin yeri. *Diyalog Interkulturelle Zeitschrift Für Germanistik*, 4(1), 88-98.
- Habib, K. ve Soliman, T. (2015). Cartoons' effect in changing children mental response and behavior. *Open Journal of Social Sciences*(3), 248-264.
- Hamarat, D., Iştan, S., Özcan, A. ve Karşahin, H. (2015). Okul öncesi dönem çocuklarının izledikleri çizgi filmler üzerine bir inceleme: Caillou ve Sünger Bob örneği. *Balikesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 18(33), 75-91.
- Hayati, A. ve Mohammadi, F. (2009). The effect of films with and without subtitles on listening comprehension of EFL learners. *British Journal of Educational Technology*, 42(1), 181-192.
- Huber, B., Yeates, M., Meyer, D., Fleckhammer, L. ve Kaufman, J. (2018). The effects of screen media content on young children's executive functioning. *Journal of Experimental Child Psychology*(170), 72-85.
- İşcan, A. (2011). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde filmlerin yeri ve önemi. *Turkish Studies-International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 6(3), 939-948.
- Judickaite Pasvenskiene, L. (2014). The translation of idioms in children's cartoons: A comparative analysis of English dialogues and Lithuanian subtitles. *Estonian Papers in Applied Linguistics*(10), 125-138.

- Jylha Laide, J. (1994). Learning by viewing: cartoons as foreign language learning material for children-a case study, *Journal of Educational Television*, 20(2), 93-109.
- Kalaycı, N. (2015). Toplumsal cinsiyet eşitliği açısından bir çizgi film çözümlemesi: PEPEE. *Eğitim ve Bilim*(40), 243-270.
- Karakaş, A. ve Sarıçoban, A. (2012). The impact of watching subtitled animated cartoons on incidental vocabulary learning of ELT students. *Teaching English with Technology*, 12(4), 3-15.
- Karakuş, N. ve Baki, Y. (2015). Keloğlan çizgi filminin kalıplaşmış dil birimleri yönünden değerlendirilmesi. *International Journal of Languages Education And Teaching*(UDES), 2038-2056.
- Kaya, T. (2014). Tematik çocuk kanallarında yayınlanan çizgi filmlerde yerel ve küresel izler. *Maltepe Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, 1(1), 63-78.
- Klein, D., Mok, K., Chen, J.K. ve Watkins, K.E. (2013). Age of language learning shapes brain structure: a cortical thickness study of bilingual and monolingual individuals. *Brain Language*, (131), 20-24.
- Krol, W. (2013). Research communiqué on the use of animated cartoons in teaching to children with disorders and disabilities. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, (106), 2259-2268
- Larsen-Freeman, D. ve Long, M.H. (2014). *An Introduction to Second Language Acquisition Research*. London: Routledge.
- Littlewood, W. (2007). Second language learning. In A. Davies ve C. Elder (Eds.) *The Handbook of Applied Linguistics* (503-524). Oxford: Blackwell.
- Luk, G., Bialystok, E., Craik, F.I.M. ve Grady, C.L. (2011). Lifelong bilingualism maintains white matter integrity in older adults. *The Journal of Neuroscience* .: 31, 16808-16813
- Mitchell, R. ve Myles, F. (2004). *Second Language Learning Theories* (2nd Ed.). London: Arnold.
- Nasab, M. S. ve Motlagh, S. F. (2017). Vocabulary learning promotion through english subtitled cartoons. *Communication and Linguistics Studies*, 3(1-1), 1-7.
- Nicholas, H. (1986). *The acquisition of German as a first and as a second Language*. Doktora Tezi, Monash University, Melbourne.
- Nicholas, H. ve Lightbown, P. M. (2008). Defining child second language acquisition, defining roles for L2 instruction. J. Philp, R. Oliver ve A. Mackey (Haz.). *Child's play: Second language acquisition and the younger learner* (27-51). Amsterdam: John Benjamins.
- Nichols, E. S. ve Joanisse, M. F. (2016). Functional activity and white matter microstructure reveal the independent effects of age of acquisition and proficiency on second-language learning. *NeuroImage*, (143), 15-25.
- Nunan, D. (1999). *Second language teaching and learning*. Boston: Heinle and Heinle Publishers.
- Od, Ç. (2013). Erken yaşta yabancı dil öğretiminde çizgi filmlerin dinlediğini anlama ve konuşma becerilerine katkısı. *Turkish Studies-International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 8(10), 499-508.

İkinci Dil Edinimi Sürecinde Çizgi Filmlerin Rolü: Eleştirel Bir Bakış

- Oddone, C. (2011). Using videos from youtube and websites in the CLIL classroom. *Studies About Languages*(18), 105-110.
- Özgökbel Bilis, P. (2011). *Çizgi filmlerde temsil edilen toplumsal değerler sistemi*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi) Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Radyo Televizyon Anabilim Dalı, İzmir.
- Paradis, J. (2007). Second language acquisition in childhood. E. Hoff ve M. Shatz (Haz.). *Handbook of language development* (387-405). Oxford: Blackwell Publishing.
- Park, H.R.P., Badzakova-Trajkov, G., Waldie, K.E. (2012). Language lateralisation in late proficient bilinguals: a lexical decision fMRI study. *Neuropsychologia* 50, 688–695.
- Peçenek, D. (1997). *İletişimci yaklaşımda dil öğretim teknikleri*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Peçenek, D. (2013). Çocukluk Döneminde İkinci Dil Edinimi Görünümleri. I. Özyıldırım, N. Büyükkantarcioglu, E. Yazar, E. Alparslan (Haz.) içinde, *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi İngiliz Dilbilimi Bölümü 40. Yıl Yazıları 1972-2012* (ss.267-284), Ankara: Hacettepe Üniversitesi Yayınları.
- Peçenek, D. (2014). İkinci dil edinimi (araştırması) ve yönlendirilen ikinci dil edinimi alanlarına genel bir bakış. *Dil Dergisi*, (164), 5-25.
- Perani, D. ve Abutalebi, J. (2005). The neural basis of first and second language processing. *Current Opinion in Neurobiology*. 15, 202–206.
- Pinter, A. (2006). *Teaching young language learners*. Oxford: Oxford University Press.
- Pinter, A. (2011). *Children learning second languages*. Houndmills, Basingstoke, Hampshire: Palgrave Macmillan.
- Postic, S. (2015). Influence of cartoon network on the acquisition of american english during childhood. *Verbum*, 6, 187-195.
- Rai, S., Waskel, B., Sakalle, S., Dixit, S. ve Mahore, R. (2017). Effects of cartoon programs on behavioural, habitual and communicative changes in children. *International Journal of Community Medicine and Public Health*, 3(6), 1375-1378.
- Saraç, H. (2018). *Okul öncesi dönem çocuklarına yönelik çizgi filmlerde toplumsal cinsiyetin inşası: Nişoyna örneği*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi) İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Saville-Troike, M. (2012). *Introducing Second Language Acquisition* (2nd Ed.). Cambridge: Cambridge University Press
- Schreier, M. (2012). *Qualitative content analysis in practice*. Sage Publications.
- Serttaş, A. ve Güngör Eral, A. (2017). Türkiye’de yayınlanan çizgi dizilerde engelli bireylerin temsili: TRT Çocuk Kanalı örneği. *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi*, (44), 331-347.
- Sevim, Z. (2013). *Çizgi filmlerin değerler eğitimi bakımından karşılaştırılması*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uşak.

- Sherman, J. (2003). *Using authentic video in the language classroom*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Song, C. (2012). Creativity in translating cartoons from english into mandarin Chinese. *The Journal of Specialised Translation*, 124-135.
- Şenol, D., Erdem, S., Uzun, Z. ve Erdem, E. (2016). Toplumsal cinsiyetin bir aktarım aracı olarak çizgi filmler: Sindirella ve Pamuk Prenses örneği. *Kadın Araştırmaları Dergisi*, 2(2), 62-87.
- Taş Alicenap, Ç. (2015). Kültürel mirasın çizgi film senaryolarında kullanılması. *Türklük Bilimi Araştırmaları*(37), 11-26.
- Taylor, D. (1994). Inauthentic authenticity or authentic inauthenticity? *Teaching English as a Second or Foreign Language*, 1(2), 1-10.
- Temizkan, M. ve Atasoy, A. (2016). Söz varlığının gelişimi açısından çizgi filmler üzerine bir değerlendirme (TRT Çocuk ve Minika Çocuk Örneği). *Millî Eğitim*(210), 577-599.
- Tortoriello, A. (2006). Funny and educational across cultures: Subtitling Winnie the Pooh into Italian. *The Journal of Specialized Translation*, 6, 53-67. http://www.jostrans.org/issue06/art_tortoriello.php adresinden alındı
- Türkmen, N. (2013). Çizgi filmlerin kültür aktarımındaki rolü ve Pepee. *Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 36(2), 139-158.
- Ulaş Taraf, H. (2011). *The use of authentic animated cartoons in teaching tenses to young 12 learners at a private primary school* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Yağlı, A. (2012). Çocuğun eğitiminde ve sosyal gelişiminde çizgi filmlerin rolü: Caillou ve Pepee Örneği. *Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 8(10), 707-719.
- Yaşar Ekici, F. (2015). Çizgi filmlerin çocuklar üzerindeki etkilerine ilişkin çok boyutlu bir değerlendirme. *Türk & İslam Dünyası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2(5), 70-84.
- Yayan, G. ve Gümüüşsoy, R. (2016). Çizgi filmlerdeki imgelerin çocuk eğitimi üzerine etkisi. *Kesit Akademi Dergisi*(4), 344-358.
- Yaylı, D., Kanat, A. ve Genç, E. (2014). Film odaklı bir ders uygulaması: çizgi filmlerin yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanımı. *Türkçe Eğitiminde Kuramsal ve Uygulamalı Çalışmalar* (s. 393-404). Ankara: Pegem Akademi.
- Zarei, A. A. (2009). The effect of bimodal, standard, and reversed subtitling on L2 vocabulary recognition and recall. *Pazhuhesh-e Zabanha-ye Khareji*, 49(Special Issue), 65-85.

Ek 1: Araştırmada Belirlenen Ölçütleri Karşıllayan ve İncelenen Yayınlar

- Faloye, B.; Deji-Afuye, O. O. (2013). The effect of animated cartoons on teaching english grammar: a study of st louis nursery and primary school, ikere -ekiti, *Nigeria, The International Academic Forum, The European Conference on Education Official Conference Proceedings*, Brighton, İngiltere, 532-539.
- Ghorbani, M. R. (2011). Watching cartoons with subtitles improves children's foreign language acquisition, *Us-China Foreign Language*, David Publishing, 9(4), 241-246.
- Jylha Laide, J. (1994). Learning by viewing: cartoons as foreign language learning material for children a case study, *Journal of Educational Television*, 20(2), 93-109.
- Krol, W. (2013). Research communiqué on the use of animated cartoons in teaching to children with disorders and disabilities. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, (106), 2259-2268.
- Ulaş Taraf, H. (2011). *The use of authentic animated cartoons in teaching tenses to young l2 learners at a private primary school* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

